

Kontroll, frigjøring og status:

Mobiltelefon og maktforhold i familier og ungdomsgrupper¹

Rich Ling og Birgitte Yttri

“Du får [den] på Rema 1000 til 300 spenn,” sier en 18-årig informant. Realistisk sett er det ingen store hindringer for at alle skal kunne eie en mobiltelefon. Mobiltelefonen er en lett tilgjengelig, nærmest allestedsnærværende rekvisitt for dagens norske ungdommer.

Innføringen av mobiltelefon har endret maktforholdene mellom foreldre og barn og mellom jevnaldrende ungdommer. For dagens norske tenåringer er ikke samhandling og interaksjon begrenset til et spesifikt sted eller til tradisjonelle kontortider. De unge etablerer sosial samhandling i en rekke nye og uventede sammenhenger. I en serie gruppeintervjuer med tenåringer merket vi oss følgende samtale:

Kai (15):² . . . Du kan jo ikke ringe hjem til en venn av deg klokken ett om natten liksom, da klikker foreldrene.

Intervjuer: Men du sier klokken ett om natten, da har jeg lagt meg for minst to timer siden.

Harald (15): Det er mye greiere om kvelden når du ligger under dyna å snakke inn i din egen mobiltelefon i stedet for å måtte sitte nede i stua.

Ola (14): Jeg har på telefonen min alltid, og så skrur jeg bare av lyden. Det er greit hvis det kommer en viktig telefon.

Informantene beskriver hvordan de foretrekker mobiltelefon framfor tradisjonell huselefon til samhandling med jevnaldrende fordi mobiltelefonen gir nye muligheter for interaksjon med ungdomsgruppen. Samtalen ovenfor beskriver hvordan dagens tenåringer har en radikalt annerledes måte å organisere sitt sosiale nettverk på enn foreldregenerasjonen. Disiplinen som følger med en vanlig familielefon – og foreldrenes påfølgende irritasjon over at sønnen eller datteren får en telefonoppringning midt på natten – har i det siste halve tiåret blitt erstattet av en kommunikasjonsteknologi som kan kontrolleres av de unge selv.

I en ny ungdomsundersøkelse fant vi at mer enn 20% av tenåringene sier de sender SMSer mellom klokka 24:00 og 06:00 minst én gang i uka.³ Å gjemme seg under dyna betyr ikke lenger bare å lese med lommelykt – det betyr også å sende og motta SMS-meldinger, noe foreldrene kanskje ikke ser på med blide øyne. Den nye formen for sosial samhandling antyder at det skjer endringer i familiens tradisjonelle funksjoner og i måten ungdommen utvikler og opprettholder et sosialt nettverk.

Noe av det viktigste som skjer i ungdomstiden er løsrivelse fra foreldrene, og etablering og oppbygging av en egen identitet. På mange måter er ungdomsgruppen en slags forløser i denne prosessen, fordi de skaper en arena hvor forskjellige ideer og identiteter kan prøves ut for å finne fram til grenser og muligheter i voksenverdenen. Begrepet løsrivelse viser i seg selv til at det eksisterer maktforskjeller. Det gir signaler om at individet er i bevegelse fra én type maktstruktur over til en annen – som faktisk kan være like undertrykkende som den de nylig har forlatt. For de unge er det ikke nødvendigvis slik at de på et bestemt tidspunkt beveger seg fra en situasjon og over i en annen i et hopp, men at to eller flere strukturer eksisterer side om side, og at de må forhandle seg fram til en posisjon innen hver av disse strukturene samtidig. I løpet av tenårene beveger imidlertid ungdommen seg fra å være hovedsakelig forankret i familiesfæren, til å orientere seg mot gruppen av likesinnede. Ungdomstiden er den perioden i livet da vennegruppen er aller mest sentral (Rubin 1985). Spenningsforholdet mellom disse to gruppene og den unge, og den unges forhold til maktstrukturen innen hver av disse gruppene, er vårt fokus i denne artikkelen.

---

¹ Fra: "Kontroll, frigjøring og status: Mobiltelefon og maktforhold i familier og ungdomsgrupper." With Birgitte Yttri in På terskelen: makt, mening og motstand blant unge, edited by Engelstad, F. and Ødegård, G. Oslo: Gyldendal Akademisk.

² I alle eksemplene er personenes navn og identitet endret for å ivareta personvernet.

³ Data innsamlet av Telenor FoU i juni 2000. De omfatter intervjuer av flere enn 2000 nordmenn i et tilfeldig utvalg fra alle aldersgrupper.

I analysen bruker vi for det meste materiale fra fokusgrupper som beskriver situasjonen til norske ungdommer og deres foreldre. Fokusgruppene ble avholdt i 1999, og i alt 40 tenåringer, 20 personer i aldersgruppen 19 – 23 og 20 foreldre deltok på ti forskjellige møter.⁴

Maktens dimensjoner

Fra en sosiologisk synsvinkel er den sentrale definisjonen av makt gitt av Weber. Han skrev “Generelt definerer vi ‘makt’ som sjansen et menneske eller en gruppe har til å gjennomføre sin egen vilje i samhandling, selv om de blir motarbeidet av andre som deltar i samhandlingen” (1958, 180). Han sier også at makt “er sannsynligheten for at en aktør i et bestemt forhold vil være i en posisjon til å iverksette sin egen vilje til tross for motstand, og uansett hvilket grunnlag denne sannsynligheten hviler på” (Weber 1978, 53). Weber utvider begrepet utover denne grunnleggende definisjonen ved å beskrive tre generelle former for legitim makt: tradisjonell, karismatisk og legal. Kjernen i Webers teori er at makt utøves gjennom hensiktsrettet handling.

Et annet perspektiv på makt finner vi hos Durkheim, spesielt i hans diskusjon av ritualer, og i Collins’ og Goffmans videreføring av denne tilnærmingen. Durkheim undersøkte ritualer ut fra det synspunkt at de er med på å utvikle en ”nomisk” struktur eller samfunnets felles oppfatninger. Ifølge Durkheim er ritualer limet som binder et samfunn sammen. Det er gjennom kollektiv deltakelse i rituelle handlinger at man identifiserer seg med gruppen.

Hvis kommunikasjonen som opprettes mellom [individer] skal bli til virkelig samhørighet, det vil si en sammensmelting av alle forskjellige oppfatninger til én felles oppfatning, må signalene som uttrykker dem smeltes sammen og bli til én eneste og unik oppfatning. Det er når denne unike oppfatningen oppstår at individene blir klar over at de er i harmoni og gjør dem bevisst sin egen moralske enhet. Det er ved å bruke samme utrop, uttale det samme ordet eller utføre samme gest som respons til et objekt at de blir og føler seg som en enhet. (Durkheim 1954, 230)

Det er ved deltakelse i ritualer – det vil si felles erfaringer med felles fokus, felles oppfatninger og ikke-praktiske handlinger utført med et symbolsk mål – at veven i et samfunn skapes og opprettholdes. Gjennom slike opplevelser blir gruppen bevisst seg selv og utvikler en indre solidaritet. I tillegg bidrar erfaringsfellesskapet til at enkeltpersonene føler samhold. Det er nærliggende å tenke på religiøse feiringer i denne sammenhengen, men man kan også se for seg hendelser som for eksempel familiens årlige juleselskap eller de tillærte formene for tiltale, påkledning og samhandling innen en ungdomsgruppe. Mange av de samme elementene er til stede i miniatyr. Denne innsikten er særlig utviklet hos teoretikere som Goffman og Berger og Luckmann. Gjennom å analysere dagliglivet – først og fremst hos Goffman – ser man hvordan organiseringen av hverdagslige gjøremål etter hvert antar en rituell form (Goffman 1967).

Mens bindinger og ritualiserte former for samhandling er en sentripetal kraft som forsterker solidaritet, finnes det også her maktdimensjoner. I denne typen sosial integrasjon ligger det implisitt en form for hierarki (Collins 1994). Collins utvider Webers oppfatning av makt med mer følelsesbaserte bindinger som er skissert hos Durkheim. Et sentralt begrep er det han kaller “den følelsesmessige smitten”, “som er et resultat av fysisk nærvær, fokusert oppmerksomhet mot et felles objekt og koordinering av felles handlinger eller gester” (Collins 1974, 56). I denne sammenhengen viser Collins til Goffmans analyser av dagligliv og følelsesmessig solidaritet på mikronivå. Collins, Durkheim og Goffman gir oss derfor et annet verktøy i tillegg til det weberske rammeverket. Collins sier “Følelsesmessige ritualer kan brukes til å oppnå herredømme innen en gruppe eller en organisasjon; de er et middel til å forme allianser i kampen mot andre grupper; og *de kan brukes til å påtvinge et hierarki av statusprestisje hvor enkelte grupper dominerer andre* ved å stille opp et ideal man kan måle seg mot under mindreverdige forhold” (Collins 1974, 56) (vår kursivering). Gruppens oppfatning omfatter også gjerne en felles oppfatning av rang. En tolkning av Goffman beveger seg i liknende tankebaner, spesielt når det gjelder forsøk på å få innflytelse på en situasjon, ved å manipulere symbolene (Rogers 1977).

---

⁴ Det var fire møter med både jenter og gutter, ett møte med bare tenåringsjenter og ett med bare tenåringsgutter. Til slutt var det to møter med de eldste tenåringene og to med foreldre til tenåringer. Utskriftene fra fokusgruppene ble analysert ved hjelp av programvare for tekstanalyse som gjør at man kan kategorisere deler av tekst. Basert på denne første kategoriseringen er materialet undersøkt om igjen spesielt med tanke på temaene som er relevant for denne artikkelen. Disse fokusgruppene ble supplert med andre kvalitative analyser og kvantitativt materiale, senest i 2002.

Makt, i likhet med innflytelse, prestisje og kontroll – som alle innebærer evnen til å gjennomføre sin egen vilje – blir utviklet og opprettholdt ved hjelp av rituelle handlinger som bekrefter gruppens integritet, men også dens hierarkiske oppbygning. Når makt får mer karakter av rå tvang, blir innflytelse tettere knyttet til felles oppfatninger av mål ... så lenge tingene utvikler seg i den riktige retningen. Utover disse rituelle formene for makt, og som en følge av Webers tenkning, kan man også plassere disse maktrelasjonene i spørsmål som tradisjon og legale strukturer.

På grunnlag av denne forståelsen av makt og ritualer skal vi nå diskutere den unge innen familien og innen gruppen av likesinnede. Disse strukturene er ganske forskjellige på den måten de utøver makt og innflytelse, og den unge har forskjellig posisjon i hver av dem.

Familie og sosialisering hos de unge

Diskusjoner om makt er ofte en diskusjon om situasjonen mellom to ganske stabile parter – for eksempel pasient og lege, arbeid og kapital, i-land og u-land, og så videre. Noe av det som er spesielt når det gjelder maktforholdene mellom unge mennesker og foreldrene er at dette maktforholdet endrer seg gjennom modningsprosessen. Det er stor forskjell på det forholdet en 13-åring og en 18-åring har til sine foreldre. I dagens industrialiserte samfunn er det gjerne slik at 13-åringen bare så vidt har begynt å nærme seg de spørsmålene og problemene som oppstår i overgangen til voksenlivet, mens 18-åringen ofte er langt inne i overgangen, og kanskje for en stor del ferdig med løsrivelsesprosessen. Selv om foreldrene fremdeles sitter med de fleste kortene, blir fordelingen av dem jevnet ut etter som tiden går (Gecas 1981).

Ungdomstiden er en epoke i livet hvor man tilegner seg den ballasten man trenger for å bli en voksen. Man lærer hvordan man får tak i og holder fast på en jobb, møter seksuallivets irrganger, grensene for sosialt akseptert atferd, og så videre. Mye av poenget i ungdomstiden er å omgås individer som vil bli ansvarlige voksne. Det er en overgangsperiode i den forstand at foreldrene legger siste hånd på sitt "skaperverk" til tross for ungdommens forvirring og spenning med hensyn til sin egen modning. På denne måten kan vi si at maktforholdet er dynamisk, flyktig og forbigående.

Barnet vil i økende grad ønske å kjøre sitt eget løp og foreta uavhengige og selvbestemte valg. Foreldrene vil gjerne støtte denne prosessen, men de ønsker også å gi barnet et fundament som det kan bygge sin karakter på, de ønsker å hjelpe til å styre unna løsrivelsens mange fallgruber (bruk av rusmidler, gjengaktivitet, osv.), og de vil gi støtte i vanskelige situasjoner. Selv om det hele tiden er tydelige maktforskjeller, er situasjonen dynamisk. Foreldrene føler et behov for å forsikre seg om at sosialiseringprosessen er gjennomført, og at barnet har den ballasten det trenger når det i sin tur skal bidra i sosialiseringen av sine egne barn.

Ungdommens deltakelse i familien er innvevd i et tradisjonelt og legalt maktsystem. Det finnes koder, normer og lover som definerer foreldrenes rettigheter og ansvar, og tiltak som settes i verk hvis de mislykkes. Dessuten finnes det tradisjoner i samfunnet som regulerer både foreldres og barns roller. Ungdommens posisjon er omskrevet av tradisjon og av juridiske forhold, i hvert fall inntil de er myndige. Innen dette rammeverket spilles maktens ritualer ut, i tråd med Durkheim og Goffmans beskrivelser (Collins 1974; Rogers 1977). Eksempelene er mange: Familiefeiringer, som for eksempel morsdag; at visse deler av hjemmet er reservert for foreldrenes, fars favorittstol i stua; og faste tidspunkter for måltidene. De kan leses som ritualiserte samhandlinger som i sin tur legitimerer en bredere institusjonell situasjon og forskjellige maktrelasjoner. Sett i sammenheng med familiens maktstruktur er disse ritualene limet som binder familien sammen, men som påpekt av Collins inngår et hierarki ofte et viktig element i ritualer (Collins 1974; 1994).

Gruppens rolle

Ungdomstiden har endret seg fra bare å være et forberedende stadium til voksenlivet, til å bli en kultur i seg selv. Den karakteriseres ved spesiell sjargong, påkledning, samværsformer, moralholdning og medfølgende status som markedsføringsnasje (Franzen 2002). I tillegg til å være en forberedelse for voksenlivet og en frigjøringsperiode, er denne livsfasen mer kulturelt enestående enn noen annen. Samtidig som foreldrenes rolle endres gjennom ungdomstiden, spiller de jevnaldrende en stadig mer sentral og nødvendig rolle i frigjøringsprosessen. På mange måter er gruppen forløser for den unge i løsrivelsen (Prost 1991). Gruppens innflytelse føles sterkere etter hvert som den unge begynner å bevege seg bort fra familiens rammer. Ungdom som tilbringer tid sammen med venner oppgir at de har høyere selvrespekt, de føler seg lykkeligere og sterkere enn dem som tilbringer mye tid alene (Schneider og Stevenson 1999). Med den raske takten i samfunnets tekniske utvikling kan ikke den unge stole på at foreldrene skal lære dem de spesifikke teknikkene som skal til for å mestre et yrke eller et kall.

Vennskap blant unge kan brukes til å teste om forskjellige aktiviteter oppfattes som upassende, det er en institusjon hvor forskjellige rutiner og overlevert kunnskap kan tas opp, for eksempel ting som angår seksualitet, og et område der deler av barnets sosiale identitet utvikles. Denne sosialiseringen er ikke bare tillært, men blir også til en viss grad skapt av individer som står på like fot. Denne skjeve situasjonen gjelder også for generasjonenes ideologiske egenskaper. For eksempel kan det ikke uten videre settes likhetstegn mellom 60-årenes radikalisme eller 70-årenes diskomiljø og dagens house-miljø.

Betydningen av gruppen aksentueres av aldersinndelingen i skolesystemet. Dette gjør læringsprosessen lettere siden elevene stort sett er på samme modnings- og utviklingsnivå, og i tillegg understreker det gruppens indre sosiale dynamikk (Aires 1972; Hogan 1985, 2; Rubin 1984, 6). I tillegg til at de gjør det lettere å undervise ungdom, setter det dem inn i en sammenheng hvor de er mer eller mindre fri fra voksen overvåking, og hvor de kan høste erfaring i å utvikle selvstendige verdier og ideer. Dessuten er gruppen med på å gi den unge et miljø med flytende struktur for status og et sted der man kan få aksept for meninger (Rubin 1985, 109-111). Gruppen gir den unge mulighet til å utvikle en selvstendig identitet og oppøve ferdigheter i å gå inn i roller og styre påvirkning. Seksuell atferd og seksualitetens grenser blir også – i hvert fall delvis – lært innenfor gruppen (Danesi 1994; Gekas 1981 se også Rainwater 1970, 275-315). Slik sett er den unge og gruppen aktivt med på å forme sin egen sosialisering (Glaser og Strauss 1971, 57-88).

Den unges rituelle samhandling med gruppen har flere dimensjoner av interesse for oss. Gruppen kan lære den unge hvordan hun eller han med verdighet og sikkerhet skal orientere seg i komplekse “voksne” situasjoner. Samtidig kan gruppen kreve lydighet fra den enkelte og – kanskje nådeløst – gjøre dem oppmerksom på hvor de mislykkes. Ved å orientere seg i forhold til gruppens normer og krav må den enkelte gjennomgå diverse tester på egen popularitet og få beskjed om hvordan man skal kle seg, hvordan man skal snakke, hvilke forbruksartikler man skal omgi seg med, og i det hele tatt hvordan man skal opprettholde en fasade. Det viktige er imidlertid at det er i denne sammenhengen den enkelte kan utøve sin egen innflytelse. Den unge kan være med å bestemme hvilke aktiviteter som er interessante, hva som skal konsumeres og hvilke ritualer som dikterer gruppens samhandling. Her kan man tydelig se maktens rituelle mekanismer.

Dessuten utnytter ungdomsgruppen grovt trendene og motebølgene som forsvinner like raskt som de dukker opp (Fine 1981; Lynne 2000). Årets, eller til og med månedens mote er helt ute neste år eller neste uke. Årets moteuttrykk er borte allerede med neste nyhetsmelding. Denne helgens festlokale blir raskt erstattet av et annet.

Innen gruppen blir ungdommen altså konfrontert med ideer om makt og innflytelse som ikke så mye er basert på tradisjonelle eller juridisk-rasjonelle systemer, men mer på evnen til å manipulere symboler i Goffmans betydning. I dette tilfellet danner kunnskapen om forbruksartikler, sjargong, påkledning og ritualer for akseptert atferd grunnlag for innflytelse (les: makt) innen gruppen av jevnaldrende. Makt og innflytelse er mer flyktig, fordi det når som helst kan være en annen gruppe eller en enkeltperson innen gruppen som dikterer stil, aktiviteter og gruppens generelle adferd. Det er ved å benytte denne flyktige kodeksen at man definerer sin egen rolle i gruppen. Her møter vi Goffmans forestilling om å presentere seg selv og bruken av slik finpussing til å sikre posisjon og innflytelse (Goffman 1967; Rogers 1977).⁵

Mobiltelefonens rolle blant unge

Fram til nå har vi konsentrert oss om forholdet de unge har til forskjellige forestillinger om makt, forholdet til foreldrene og dynamikken i forhold til jevnaldringsgruppen. Nå vil vi diskutere mobiltelefonen.⁶ Det faktum at mobiltelefonen så raskt har blitt en del av de unges liv har endret samhandlingen med foreldrene og med gruppen, og vi har derfor fått ny forståelse av samhandlingen innen og mellom disse forskjellige gruppene.

Tilgang til mobiltelefon synes å peke i to retninger: På den ene siden kan den hjelpe en med å utvikle sosiale relasjoner innen gruppen med jevnaldrende. At nesten alle ungdommer har mobiltelefon gjør dem til noder i et sosialt nettverk, og slik sett er deres mulighet til innflytelse innen gruppen ganske dynamisk. På den

---

⁵ Selvsagt kan andre teoretiske tilnæringer brukes i denne sammenheng, det gjelder særlig Bourdieus tilnærming og hans begrep symbolsk makt.

⁶ Det finnes noe litteratur om ungdom og PSTN-basert telefoni, (Aronson; Castelain-Meunier 1997.; Claisse and Rowe 1987; Katz and Aspden 1998; Kellner 1977; Lohan 1997; Pratto and Rodman 1993). Imidlertid begynner det også å bli mer og mer litteratur om de unges bruk av mobiltelefon (Brown, Green and Harper 2002; Katz and Aakhus 2002; Ling 2000; Ling and Yttri 2002; Manceron 1997; Weilenmann and Larsson 2002).

andre siden kan mobiltelefonen trekke oppmerksomheten bort fra den interaksjonen som foregår i familien, og dermed utvanne potensialet for en felles rituell solidaritet.

Så sent som i 1997 var det svært få tenåringer, særlig i den yngste aldersgruppen, som hadde tilgang på mobiltelefon. Mobiltelefonen var generelt ansett som en jappe-ting eller noe de nyrike brukte. I 2001 var den omtrent allestedsnærværende (Ling 2002). Innføringen av forhåndsbetalt abonnement og den økende tilgangen til rimelige telefoner endret på dette. Som nevnt kan mobiltelefoner kjøpes for billig penge i matbutikken eller på bensinstasjonen, komplett med forhåndsbetalt abonnement og klar til bruk. Disse to tingene har betydd at man ikke lenger behøver å gå gjennom en tungvint prosess for å tegne abonnement hos en mobilleverandør. Forhåndsbetalt abonnement har også redusert foreldrenes motforestillinger, siden et slikt abonnement minsker muligheten for at de unge skal pådra seg enorme telefonutgifter. I tillegg har betydningen av kjønn endret seg. Mens det i 1997 var markant flere gutter som hadde mobiltelefon, var det i 2001 en tydelig overvekt av jenter som hadde en.

Hvis vi ser på bruken av mobiltelefon ser vi at SMS (Short Message System), eller tekstmeldinger, har gitt de unge en form for samhandling som de har formet til sitt eget formål. Det er en del voksne som bruker denne kommunikasjonsformen, men det er hovedsakelig de unge som har opp SMS og bruker den til en levende form for samhandling. Den relativt lave prisen på bruk av SMS er med på å skape unike former for sjargong, og muligheten for stille smugkontakt med venner, for eksempel på skolen eller midt på natten, har bidratt til denne populariteten.

Hvem er det de unge ringer til og hvem de sender meldinger til? Analyser viser at mobiltelefon og SMS-teksting er sentralt for å opprettholde vennskap blant ungdom. Europeiske undersøkelser viser at ungdom kontakter venner via SMS mer enn tre ganger så ofte som resten av befolkningen (Mante-Meijer and al. 2001). Det samme mønsteret finner vi i norske data. Et generelt funn er at ungdomsvennskap opprettholdes ved hjelp av flere kanaler enn det som er tilfelle i familieforhold. Hvis vi bare ser på ungdom og deres vennskapsmønstre er det en intensitet i samhandlingen mellom jentene i undersøkelsen som ikke synes å gjelde for guttene. Sosial omgang blant unge gutter skjer oftere ansikt til ansikt, mens det virker som unge jenter har sterkere preferanser for kontakt via forskjellige telefoniske kanaler.⁷

Mobiltelefonen og familien

Hvis vi ser på virkningen av de unges mobiltelefonbruk i relasjon til familien, aner vi et faustisk dilemma for foreldrene. På den ene er mobiltelefonen en kanal, metaforisk sett en navlestreng, mellom foreldre og barn, med både positive og negative sider for begge parter. Samtidig kan mobiltelefonen brukes til å styrke båndene innen gruppen med jevnaldrende, kanskje på bekostning av foreldrebindingene. Dette skiftet av fokus kan skape bekymring hos foreldrene for at den unge blir for tidlig frigjort, mens den unge opplever at prosessen går altfor langsomt.

Styring av foreldres samhandling

Samhandlingen mellom foreldre og barn, spesielt i lys av den lette tilgangen til mobiltelefon, reiser flere spørsmål. Når det gjelder de integrerende sidene ved mobiltelefonen, mente de unge informantene at det er viktig å være tilgjengelig for foreldrene sine og la dem vite hvor man er.

Oda (18): Det er jo viktig å være tilgjengelig for foreldrene og si fra hvis du skal på en fest eller reiser ut på byen eller noe sånt. Sånne ting, kanskje fortelle ca. når du kommer hjem.

Intervjuer: Er det slik at foreldrene ringer til deg?

Oda (18): Det er stort sett det, fordi jeg har kontantkort, så jeg gidder ikke ringe så mye fordi det er så dyrt å ringe til vanlig telefon ikke sant. Så jeg har alltid gjort det

---

⁷ Hvis vi tar for oss de unge og deres lokale vennskapsmønstre er det en sosial kontakt blant jentene som ikke synes å være til stede for guttene i undersøkelsen. Jo flere venner en gutt har, desto oftere resulterer det i møter ansikt til ansikt ($r = 0,56^{***}$). Det er imidlertid en liten sammenheng når det gjelder kontakt via fasttelefon ($r = 0,30^{***}$) og kontakt via mobiltelefon ($r = 0,31$). For jentene i undersøkelsen var situasjonen imidlertid en helt annen. Jo flere venner en tenåringsjente har, desto oftere møter hun dem ansikt til ansikt ($r = 0,56^{***}$), desto oftere har hun kontakt via fasttelefon ($r = 0,44^{***}$) via mobiltelefon ($r = 0,42^{***}$) og desto mer SMS-kontakt har hun ($r = 0,49^{***}$). Som nevnt har hyppigheten av ansikt-til-ansikt-møter bare en viss sammenheng med telefonisk kontakt. ($^{***} = \text{sig.} < 0,001$, $^{**} = \text{sig.} < 0,01$, $^{*} = \text{sig.} < 0,05$).

sånn at hvis jeg lar det ringe tre ganger så vet de at det er meg, så da bare ringer de tilbake igjen.

Odas oppfatning av at “[det er] jo viktig” å informere foreldrene, vitner om respekt for familiens status. Det understreker også de hierarkiske sidene ved forholdet mellom foreldre og barn.⁸ Dette er en slags ex-post facto- anerkjennelse av betydningen av familien som institusjon. Det er også verd å merke seg at Oda foreldre ringer henne, i motsetning til at hun ringer foreldrene. På den ene siden, hvis foreldrene hennes ringer mye, kan vennene hennes få inntrykk av at foreldrene er dominerende og påtrengende. På den andre siden, siden Oda ikke vil sløse bort dyrebar ringetid på kontantkortet til å ringe foreldrene må foreldrene ta byrden med å holde kontakten.

Det mer hierarkiske og formaliserte forholdet mellom foreldre og barn ser vi også i hvordan telefonen brukes. Der foreldrene bruker telefonen instrumentelt, bruker de unge den mer ekspressivt (Ling og Yttri 2002). Dette ser vi i følgende del av samtalen:

Intervjuer: Er det dere som ringer til foreldrene deres, eller er det de som ringer til dere?

Nora (18): Det er de som ringer til oss.

Intervjuer: Hva ringer de om?

Rita (18): Hvor er du, når kommer du hjem?

Nora (18): Praktiske ting liksom.

Intervjuer: Praktiske ting, ja?

Nora (18): Venner er mer sånn babbel, foreldre er mer sånn at de ringer for ett eller annet?

Erika (17): Skulle jeg vært hjemme for en time siden så er det 25 anrop eller noe sånt.

Intervjuer: Etter skolen?

Erika (17): Ja, eller når som helst. Hvis jeg har sagt at jeg skal være hjemme og ikke kommer hjem så er det fullt kaos på telefonen liksom . . .

Selv om de erkjente et behov for kontakt mellom foreldre og barn, skjedde det noen ganger litt motvillig. Som vi ser her er kontakten med foreldrene, i alle fall i de unges øyne, ofte konsentrert om praktiske beskjeder, mens de har en mer uformell kontakt seg imellom. Vi ser også at foreldre/barn-kontakten implisitt kan inneholde temaer som angår disiplin.

Intervjuer: Er det viktig for dere å være tilgjengelig for foreldrene deres?

Lena (14): Det er litt dumt da, hvis du skal ett eller annet og så ringer de og sier at du skal komme hjem.

Bente (17): Du skrur av mobilen og sier at batteriet gikk ut.

Annika (17): Hvis du er hos noen og har lyst til å være der litt lenger, og så ringer de og sier kom hjem nå.

Intervjuer: Så er det litt flaut hvis de ringer til deg?

Annika (17): Nei, det er mer irriterende.

Annikas irritasjon understreker at samhandlingen er problematisk. Dessuten viser Bentes omgang med fakta hvordan hun kan bruke teknologiens egenart som brekkstang for å prioritere kontakt med jevnaldrene og dermed utelukke foreldrene. I sammenheng med maktforhold ser vi at foreldrenes krav om oppmerksomhet fra barnet ikke alltid blir åpent akseptert, og at den unge vil foretrekke kontakt med gruppen, hvor deres egen mulighet for innflytelse er større.

I tillegg til de mest åpenbare strategiene for å hindre foreldrene i å få innsyn i livet deres, gav også informantene uttrykk for mer avanserte, teknologi-baserte metoder de kunne bruke for å unngå uønsket foreldreinnblanding. Den unge kan spille en “rolle” og manipulere visse symbolske ressurser for at situasjonen skal feiltolkes av foreldrene. Disse feiltolkingene kan se ut som oppklaringer, mens de i virkeligheten er en

---

⁸ Det kan være en pågående koordinering, det vil si at foreldrene gir beskjed om at den unge skal være et bestemt sted. Det finnes derfor en grense mellom koordinering og kontroll. Foreldrenes krav om å vite hvor barnet er og hva hun eller han holder på med innebærer at de har muligheten til enten å kreve at barnet ikke skal være med på slik aktivitet, eller kreve sanksjoner mot senere kontakt av denne typen. Dette er kontroll. Koordinering, derimot, er forhandling om når og hvor hver av partenes aktiviteter kan integreres, slik at hver side kan nå sine mål, samtidig som de gir rom for den andre til å nå sine. Som det framgår nedenfor er dette et fluktuerende spørsmål. Det er sannsynlig at yngre tenåringer utsettes for foreldrenes direkte kontroll – og kanskje også utøvelse av rå makt, mens samhandlingen med de eldre tenåringene ofte er mer en forhandling om koordinering. I det siste tilfelle kan det i beste fall være en antydning av legitimitet, kanskje i form av respekt.

øvelse i grensesetting. Dette er igjen en erkjennelse av hvordan maktforholdene virker innen mobiltelefonbruk (Goffman 1959; Rogers 1977).

De unge bruker også selve teknologien til å sette generasjonsgrenser.

Nina (18): Det finnes jo visse telefoner som det går an å gjøre det sånn at visse nummer kommer rett til telefonsvareren, for eksempel hvis foreldrene ringer så kommer de rett til svareren.

Arne (17): Jeg gjør det.

Intervjuer: Du gjør det?

Arne (17): Ja, når jeg er ute i helgene og sånt så gjør jeg det.

Intervjuer: Hvem er det du ekskluderer da?

Arne (17): Familien.

Intervjuer: Ok. Gjør du også det?

Oda (18): Det er jo bare å la være å ta telefonen, si at du ikke hørte den eller noe sånt.

Intervjuer: Har du gjort det?

Rune (15): Ja.

Intervjuer: Med hvem?

Rune (15): Det blir familien.

Intervjuer: Ok. Ikke venner?

Rune (15): Nei.

Intervjuer: Har du gjort det?

Ola (14): Ja.

Intervjuer: Og det var familie?

Ola (14): Ja.

Kommentarene beskriver tekniske strategier for styring av foreldrenes kontroll. De forteller om hvordan tenåringsene distanserer seg fra familien, i alle fall midlertidig, til fordel for sine jevnaldrende. Disse mulighetene var ikke til stede tidligere. Så mens mobiltelefonen har ført til mer sømløs kommunikasjon, det vil si muligheten for å kontakte andre uansett hvor ringeren og den oppringte befinner seg, åpner telefonen også for forskjellige måter å sabotere denne tilgjengeligheten på når det er hensiktsmessig. Foreldrene kan på sin side slå tilbake, for eksempel ved å ringe mobiltelefonen til barnets venner i et forsøk på å oppspore barnet.

Personalisert kommunikasjon

Personalisering av mobiltelefonen gjør den sosiale samhandlingen mer strømlinjeformet, fordi man er nesten garantert å nå en spesifikk person i motsetning til et tilfeldig medlem av en husholdning med en tradisjonell telefon. De unge har oppdaget dette. Én sa for eksempel, "Det er litt lettere å ringe til en mobil når du vet at det bare er én person som svarer."

En følge av dette er at terskelen for samhandling blir lavere. Man vet at man ringer direkte til én person og ikke til en huselefon hvor man kanskje må gå gjennom den filtreringen det er å snakke med mor, far eller søsken. Slik sett er det ikke en bred sosial samhandling, men en samhandling mellom personer. Et liknende tema dukker opp når vi diskuterer bruk av telefonsvarer, en funksjon som er en vanlig del av et mobilabonnement.

Rita (18): Så er det litt ålreit når noen skal legge igjen en beskjed på en telefonsvarer så kan de legge igjen den beskjeden på min telefonsvarer i stedet for familiens telefonsvarer. Altså jeg kan ta kontakt med folk som ringer, det blir litt mer privat.

Erika (17): For å si det sånn, hvis jeg ikke er hjemme og ikke hadde hatt mobiltelefon så hadde foreldrene mine fort blitt klar over alle jeg hang sammen med, og hvis de skulle gi meg en beskjed og jeg ikke er hjemme, og de legger den igjen på familiens telefonsvarer, da må de brått tenke seg om hva de sier, da. Når man har mobiltelefon så har man en privat svarer og en privat telefon.

Mobiltelefonen hindrer foreldrenes direkte innsyn i barnets sosiale samhandling. De unge kontrollerer hvem de snakker med og har lettere for å dele tanker og meldinger som kanskje ikke ville vært akseptable med flere tilhørere. Dette spiller på gruppens norm om at intern kommunikasjon skal skjermes fra ikke-medlemmer, spesielt foreldre.

Mobiltelefonen gir de unge en rituell samhandlingsmulighet. Ved hjelp av denne felles normen kan de tilsløre ting som de helst ikke vil legge åpent for foreldrenes granskning. Gruppens kunnskaper og adferdsformer

blir derved en del av en skjult kunnskap som bidrar til å definere gruppens grenser. Lojalitet til gruppen kan bety at man respekterer den interne kunnskapen og beskytter den mot innsyn.

Det fysiske utstyret blir også et oppbevaringssted for forskjellige typer personlig informasjon. Teksten i SMS-meldingene blir ofte lagret, og derfor blir samhandlingen tatt vare på. Terminalen gir tilgang til talepost, og navnene som ligger lagret i navnelisten sammen med egen anropslogg over hvem som har ringt, når de ringte og hvor lenge de snakket, er også lagret i telefonen. Så hvis foreldrene for eksempel skulle få tak i barnets mobiltelefon vil de kunne få betydelig innsyn i barnets sosiale interaksjon.

Utvanning av familieritualer

Mobiltelefonen gir også den unge mulighet til å kontakte venner på tider som tidligere var forbeholdt familien. Tenåringen kan ta imot meldinger både i ferier, under familieselskaper og måltider. På en måte er ikke dette et spesielt nytt fenomen. Mange andre teknologier har grepet inn i og endret familiens samhandlingsmåter – TV og tradisjonell telefoni er åpenbare eksempler. Ikke desto mindre bidrar denne utviklingen i sterkere grad til å avlede fra det generelle fokus i familiens rituelle begivenheter, enten det nå er et vanlig kveldsmåltid eller den årlige julemiddagen. Telefonen stjeler oppmerksomhet fra den felles familieopplevelsen og begrenser effekten av den. Vi kan derfor si at teknologien svekker mulighetene for familiesolidaritet og de hierarkiske dimensjonene som er en del av den.

Vårt materiale peker på flere særtrekk i samhandlingen mellom foreldre og barn. Det omfatter respekt fra barnets side overfor foreldrenes rolle og status. Uansett om det skjer motvillig, er respekt en indikasjon på maktforskjell i Webers betydning. Selv om forholdet mellom de unge og foreldrene har følelsesmessige sider, viser grensesetting og foreldrenes krav på respekt at det er en absolutt maktforskjell.

Samtidig uttrykte de unge irritasjon over kontrollmulighetene telefonen representerer og hadde en rekke tiltak for å styre sin egen tilgjengelighet. Dette krever imidlertid også at de er dyktige til å holde fasaden. Igjen kan vi se disse strategiene som bevis på maktforskjellen i forholdet mellom barnet og foreldrene.

Krav fra gruppenettverket

Mens foreldrene har en tradisjonell og juridisk posisjon med hensyn til barna, har de jevnaldrende en annen rolle i de unges liv. Som nevnt ovenfor er gruppen med jevnaldrende en slags forløser for den unges inngang i voksenlivet. Men gruppen er ikke bare en støttegruppe uten egne krav. Kunnskap om riktig måte å opptre på, aksepterte diskusjonstemaer og riktig sjargong, er ofte betingelser for medlemskap i gruppen (Ling 2001). Gruppen kan – noen ganger nådeløst – kreve at medlemmene følger bestemte, fint nyanserte adferdsformer for hvordan de presenterer seg selv (Fine 1981).

Som nevnt blir imidlertid jevnaldringsgruppen beskrevet som stadig mer flytende og foranderlig. I USA rapporterer de unge om endrede vennsgrupper etter som interessene forandrer seg og ønsket om å unngå forskjellige spørsmål man vurderer som problematiske, som for eksempel narkotika- og alkoholbruk. Dette betyr også at det finnes en mer mangefasettert form for popularitet. Hvis enkeltpersoner ikke godtar en gruppes kriterier, er det alltid andre man kan velge. Hvis dette er tilfellet, kan det være vanskeligere å opprettholde oversikt over samhandlingens symbolske innhold samtidig som dette blir enda mer sentralt i tenåringenes øyne.

Tidligere studier har vist at ungdom er oppmerksomme på forskjellige status-relaterte spørsmål i forbindelse med mobiltelefon. I tilfellet med Fine's Little League baseball-lag så man at de gode spillerne utnyttet sine baseball-kunnskaper til å oppnå dominerende sosiale posisjoner og sosial prestisje (Fine 1987). I andre tilfeller ser man at de som er gode til å fortelle vitser eller er flinke til å synge har et kvasi-institusjonalisert krav om en mer innflytelsesrik (les: mektig) stilling i gruppen. Hvis vi ser dette i en sammenheng med mobiltelefonen, ser vi at de som er kjent for å ha mange navn i navnelisten, som mottar massevis av samtaler eller meldinger, eller de som har en spesielt stilig telefon, er de som har innflytelse på hva slags telefoner og modeller som er gangbare i en gruppe på et gitt tidspunkt.

Synliggjøring av popularitet

Navneregisteret i mobiltelefonen har erstattet filofaxen som det stedet hvor man oppbevarer kontaktinformasjon. Om noen mister sin telefon, betyr det at en ikke er i stand til å kontakte bestemte personer. Denne funksjonen kan også tjene som en måte å synliggjøre popularitet og prestisje. Det vil si, telefonen legger til rette for en lett metode å måle den enkeltes sosiale aktelse og respekt.

Intervjuer: . . . Ringer du med nummer eller har du dem programmert inn?

Oda (18): Jeg har dem i navneregisteret som er på telefonen.

Intervjuer: Hvor mange navn har dere i registeret?

Nina (18): Fullt.

Intervjuer: Fullt? På deres telefon, hvor mange er det?

Nina (18): 100.

Intervjuer: 100?

Rune (15): Jeg har ikke helt fullt, jeg har et par og 80.

Arne (17): Jeg har 100 og noe, 140 omtrent.

Intervjuer: Hvor mange har dere?

Oda (18): Jeg har 99 eller noe sånt jeg.

Inger (17): Den telefonen jeg har er det kun plass til 50 eller noe sånt.

Intervjuer: Så dere velger navn i registeret?

Oda (18): Altså jeg har med telefonen over alt da, så jeg skriver inn de telefonnumrene jeg får. Mesteparten er jo venner da, så er det jobb og hjem og mobiltelefon på hver av dem, så det blir jo en del der og.

Denne sekvensen antar en slags "min er større enn din"-tone. Den viser at å ha mange navn i navnekatalogen er svært ettertraktet. Det blir en måte å beregne populariteten i eget sosialt nettverk. Mobiltelefonen åpner også for andre muligheter av denne typen. På samme måte som å fortelle om hvor mange navn man har i navneregisteret kan man beskrive antall og viktighet på meldingene man mottar.

Erika (17): Jeg har fått 7-8 tekstmeldinger av han i dag, og det vil si at jeg har svart på 7-8 tekstmeldinger, og det er ikke sånn som skjer hver dag liksom. Når jeg kommer hjem så har jeg ofte en drøss med tekstmeldinger liggende utpå dagen også, men det varierer veldig i forhold til hvem du har kontakt med og hvilken dag det er. På en fredag så er det for eksempel mye flere tekstmeldinger enn det er på en tirsdag. Fordi da skal folk på byen og finne på noe.

Utnyttelse av disse symbolene kan bli et element som gir økt innflytelse innen gruppen. Å forholde seg til innflytelse er – i sin mest abstrakte form – å forholde seg til makt, idet personen som har innflytelse er i stand til å hevde sin egen vilje i samhandling med andre. Antall navn i telefonen og antall tekstmeldinger eller oppringninger man får er spesielt kraftfulle symbolske mekanismer innen gruppen. Disse elementene brukes som en bekreftelse på individuell suksess i prosessen med å etablere egen sosial identitet.

Mobiltelefonen som moteuttrykk

Mobiltelefonen som fysisk objekt er også en måte å vise fram kunnskap om gjeldende mote, og på den måten få økt status og innflytelse. Telefonen er et slags smykke, som utover sine funksjonelle egenskaper vitner om eierens kompetanse om design, kjøp og bruksmåte.

Da informantene i en fokusgruppe ble spurt om å vise fram mobiltelefonene sine var det flere av dem som nølte. Etter litt press sa de at de var litt brydd over alder, størrelse og stil på telefonene sine. De hadde god kjennskap til rådende mote og visste at deres telefoner ikke var i samsvar med den standarden.

Ved å forstå sjenanse kan man også forstå situasjonen, sier Goffman (1967). Han bemerker at sjenanse gjør at en faller ut av rollen, det vil si man faller ut av den rollen man ønsker å vise. Slik sett var informantenes sjenanse en indikasjon på hvilken trussel mot den ønskede fasaden det ville være hvis stilen på mobiltelefonen skulle bli kjent. Ønsket om ikke å miste ansikt svekker evnen til å hevde status og innflytelse på legitim vis, siden alle kan se at de ikke klarer å kontrollere og manipulere symboler slik de ønsker.

I denne forbindelse fortalte en mor om følgende episode, som beskriver motetyranniet i forbindelse med mobiltelefoner.

Mia: Altså den 13-åringen vår kan få lov til å låne pappas på jobben, men det er det ikke snakk om altså, for det er museumsgjenstand. Den er over 2 år gammel og det går ikke an å vise seg ute med den. Jeg hadde med meg begge jentene på danskebåten nå i helgen og så sa jeg at: kan en av dere ringe hjem og si fra at vi er i land da og da? Med den telefonen, er du gal? Det var det ikke snakk om. Så før hun fikk byttet over kortet til sin egen telefon så tok hun ikke i den offentlig, da måtte hun gjemme seg.

Man kan også diskutere mote i forbindelse med rivalisering om status mellom forskjellige grupper og i forbindelse med grensesetting. En informant kritiserte telefonen til en annen med en dårlig tilslørt fordømmelse av alternativ estetisk oppfatning.

Erika (17): . . .En mobiltelefon er et uttrykk på personligheten egentlig, fordi ta et eksempel. Jeg hater blomster over alt på jord, men hun har et deksel med blomster, ikke sant, det er noe hun har valgt å ha fordi det representerer noe for henne, men det er en ting jeg ikke ville valgt å hatt. Så dekselet ditt for eksempel viser til en viss grad hva slags person du er. Det samme gjør jo mobiltelefonen, jeg vet om folk som kjøper seg eldre utgaver av mobiltelefoner fordi de synes de er bedre.

Erika gir uttrykk for at en annen informants smak ikke er akseptabel ut fra eget syn på estetikk. Hun gir klart uttrykk for at telefonen (les: smaken) til den andre jenta ikke passer hennes egen.

Dette utsagnet ble gjort med referanse til forskjellige, ganske stabile oppfatninger om mote. Selv om det finnes nyanser innen flere generelle presentasjonsmønstre, dvs. soss, freak, skater, osv., er de generelle mønstrene relativt stabile (Lynne 2000). Mobiltelefonen er ett element i dette mer generelle bildet som er med på å forme en stilkodeks. Denne kodeksen danner grunnlaget for den unges kunnskaps-/makt-/innflytelseskompleks. Kodifiseringen er til en viss grad bestemt i samhandlingen mellom de unge og også i deres samhandlinger med forskjellige kommersielle og kulturelle institusjoner. I hvor stor grad man lykkes med å følge den og tolke dens diktater kan omsettes til hvilken posisjon og innflytelse man har i gruppen.

Når det gjelder spørsmålet om maktforhold kan vi si at i hvilken grad man lykkes med å tolke gjeldende stil kan forklare hvor stor innflytelse man har i gruppen. For å bruke Goffmans begreper kan vi si at hvor lett man klarer å manipulere symboler beskriver den generelle evnen til å styre inntrykk og derved ha krav på å influere andre innen gruppen. Hvorvidt man lykkes i denne tolkningen kan være – og er – avhengig av fine nyanser. Detaljer som for andre er så tilsynelatende uvesentlige som hvilken type sko man har på seg, fargen på skolissene eller til og med måten de er trødd og knytt på, kan alt sammen være en del av disse vurderingene. I denne sammenhengen er det derfor kanskje ikke så rart at blomstene på mobiltelefonen blir analysert og brukt i den andres vurdering av eieren. Dette går utover ideen om at å ha eller ikke ha mobiltelefon er viktig for andres oppfatning. Det er *hvordan* mobiltelefon ser ut, brukes og vises fram som er nøkkelen.

Det er også klart at forskjellige oppfatninger av estetikk er karakteristisk for forskjellige grupper. Tolkningen av disse blomstene viser også til maktforhold innen gruppen, dvs. følelsen av at ens egen gruppe er mer korrekt enn eller dominerer en annen. Det som er akseptabelt i én klikk er bannlyst i en annen.

Å synliggjøre popularitet og tolke teknologien ut fra et motesyn viser hvordan mobiltelefonen har gått fra å være en funksjonell kommunikasjonteknologi til et slags ikon i den unges utforskning av egen identitet.

Ungdom og maktens opphav

I denne artikkelen har vi sett på hvordan de unge er involvert i to forskjellige typer maktforhold. På den ene siden er det forholdet til foreldrene, basert på tradisjon og juridisk-rasjonelle maktsystemer, hvor foreldrene bestemmer mye av barnas liv. Som kontrast er den unges status innen gruppen mer oppnådd enn mottatt. For å få innflytelse i gruppen må hun eller han ha evne til å manipulere symboler og utvikle egen identitet.

Inn i denne sammenhengen ble mobiltelefonen introdusert. Det er ikke lenger samfunnet, hjemmet eller familien som utgjør kommunikasjonsenheten – det er den enkelte person. Så foreldrene kan ikke lenger hevde monopolistisk kontroll – ja, ikke engang kontroll over telefonbruken. Barna har simpelthen slått beina under denne påstanden.

For foreldrene er telefonen en direkte kanal til barnet, uansett tid eller sted. Heller enn, eller kanskje i tillegg til å koordinere samhandling med barna sine basert på mekanisk kontroll med tiden, åpner mobiltelefonen muligheter for en ny type koordinering i sanntid. Klokket 22:01 kan foreldrene ringe til barnet og kreve at de innfinner seg, mens de før måtte sitte i stua og vente på at de skulle komme hjem. Fra et maktperspektiv gir dette foreldrene en ny anledning til å holde på kontrollen over barna. I tillegg er foreldrene så positive til bruk av mobiltelefon at familiekoordineringen blir enklere og tenåringene kan få ny innsikt i budsjettering – særlig hvis den unge selv må betale for sine telefonsamtaler – samtidig som den er en slags virtuell navlestreng.

For å få direkte tilgang til barna sine, uansett tid og sted, må foreldrene akseptere at barnet ved hjelp av det samme systemet også har direkte tilgang til gruppen. Mobiltelefonen skiller seg fra andre kommunikasjonsteknologier i den unges liv ved at den gir rom for umiddelbarhet. Den setter den unge i stand til å orientere seg i det stadig skiftende sosiale livet og på den måten interessere seg for å kontrollere sin sosiale situasjon. Mobiltelefonen blir et slags kontrapunkt til den indre familiestrukturen. Telefonen betyr at andre, dvs.

gruppen, kan nå den unge uansett familiesituasjon. Den unge kan være i kontakt med gruppen også i tradisjonell "familietid", dvs. på ferie eller ved familiemiddager i høytidene. Dessuten kan mobiltelefonen gjøre kommunikasjonen personlig.

Hvis vi setter den enkelte unge opp mot gruppen og dens krav til lydighet overfor forskjellige moteuttrykk og atferdsmåter ser vi ofte en symbolsk maktstruktur. En svært detaljert innsikt i hvilken type ørpepynt man skal ha, en spesiell måte å brette opp buksebeina på eller vinkelen på kragen vitner om en type gruppebasert kunnskap/makt som, i de mest ekstreme tilfellene, dreier seg om medlemskap i gruppen. I vårt tilfelle er det mobilfontype, måten den er personifisert med ringelyder, logoer eller deksel, og – som vi har sett – antall navn i navnekatalogen og hvor ofte man "må" sende svar, er også del av dette komplekset av viktige signaler som brukes for å delta i organiseringen av symbolsk makt.

Mobiltelefonen gir innsikt i den rituelle samhandlingen som karakteriserer gruppen. Evnen til å innordne seg gruppen ved hjelp av de riktige forbruksartiklene, jakten på godtatte mål slik som popularitet og beskyttelse av gruppens indre viten, er alle beskrivelser av dette. Gjennom påbud om hva som er akseptert stil og atferd utarbeider gruppen sine maktrelasjoner (Ling 2001; Lynne 2000). Den enkelte tenåring kan i sin tur bidra til å definere disse eller være bundet av dem. Det er her den unge kan hevde innflytelse og prøve ut sin egne evner. Til tross for at barn kan ha innflytelse på familieavgjørelser, er det ikke den samme likeverdigheten som man ser i gruppen.

Mobiltelefonen har senket terskelen for telefontilgang. Det gjør den i en fase hvor de unge lengter etter å etablere kontakt med gruppen og frigjøre seg fra foreldrenes kontroll. Stil, innhold, form og maktrelasjoner mellom de unge og foreldrene på den ene siden, og de unge og gruppen på den andre, har antatt nye former og utføres på måter som ikke var mulig for kort tid siden. Den nye teknologien og dens potensiale som gjennomtrengende kommunikasjonskanal betyr at vi bare så vidt har begynt å finne ut hvordan vi skal bruke teknologien, dens hensikter og konsekvenser.

Litteraturliste

- Aires, P. 1972. *Centuries of childhood: A social history of family life*. New York: Vintage.
- Aronson, S. H. 1971. "Bells electrical toy: What's the use? The sociology of early telephone use." Pp. 13 - 39 in *The social impact of the telephone*, edited by de Sola Pool, I. Cambridge: MIT press.
- Brown, B., Green, N., and Harper, R. (Eds.). 2002. *Wireless world: Social and interactional aspects of the mobile age*. London: Springer.
- Castelain-Meunier, C. 1997. "The paternal cord: Telephone relationships between 'non-custodian' fathers and their children." *Reseaux* 5:161-176.
- Claisse, G., and Rowe, F. 1987. "The telephone in question: Questions on communication." *Computer Networks and ISDN systems* 14:207 - 219.
- Collins, R. 1974. *Conflict sociology*. New York: Academic press.
- . 1994. *Four sociological traditions*. New York: Oxford.
- Danesi, M. 1994. *Cool: The signs and meanings of adolescence*. Toronto: Univ of Tronto Press.
- Durkheim, E. 1954. *The elementary forms of religious life*. Glencoe, IL: The free press.
- Fine, G.A. 1981. "Friends, impression management, and pre-adolescent behavior." in *The development of children's friendships*, edited by Asher, S.R. and Gottman, J.M. Cambridge: Cambridge University Press.
- . 1987. *With the boys: Little league baseball and preadolescent culture*. Chicago: University of Chicago Press.
- Franzen, M. 2002. "The emergence of a modern youth culture: The Swedish 1930's." *Acta Sociologica* 45:47 - 56.
- Gecas, V. 1981. "Contexts of socialization." Pp. 165 - 199 in *Social psychology: Sociological perspectives*, edited by Turner, R.H. New York: Basic Books.
- Gecas, V. 1981. "Contexts of socialization." Pp. 165 - 199 in *Social psychology: Sociological perspectives*, edited by Rosenbergh, M and Turner, R.H. New York: Basic Books.
- Glaser, A., and Strauss, B. 1971. *Status passage*. London: Routledge and Kegan, Paul.
- Goffman, E. 1959. *The presentation of self in everyday life*. New York: Doubleday Anchor Books.
- . 1967. *Ritual interaction: Essays on face-to-face behavior*. New York: Pantheon.
- Hogan, D.P. 1985. "Parental influences on the timing of early life transitions." *Current perspectives on aging and lifecycle* 1:1 - 59.
- Katz, J. E., and Aspden, P. 1998. "Theories, data, and potential impacts of mobile communications." *Technological Forecasting and Social Change* 57:133 - 156.
- Katz, J. E., and Aakhus, M. (Eds.). 2002. *Perpetual contact: Mobile communication, private talk, public performance*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Kellner, S. 1977. "Telephone in new (and old) communities." Pp. 281 - 298 in *The social impact of the telephone*, edited by de Sola Pool, I. Cambridge: MIT press.
- Ling, R. 2000. "'we will be reached': The use of mobile telephony among norwegian youth." *Information technology and people* 13:102 - 120.
- . 2001. "'it is 'in.' it doesn't matter if you need it or not, just that you have it.": Fashion and the domestication of the mobile telephone among teens in Norway." in *Il corpo umano tra tecnologie, comunicazione e moda* (*The human body between technologies, communication and fashion*), edited by Fortunati, L. Triennale di Milano, Milano.
- . 2002. "The social and cultural consequences of mobile telephony as seen in the norwegian context." Fornebu: Telenor R&D.
- Ling, R., and Yttri, B. 2002. "Hyper-coordination via mobile phones in Norway." in *Perpetual contact: Mobile communication, private talk, public performance*, edited by Katz, J. E. and Aakhus, M. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lohan, E.M. 1997. "No parents allowed!: Telecoms in the individualist household." Pp. 131 - 144 in *Blurring boundaries: When are information and communication technologies coming home?*, edited by Mante-Meyer, E. and Kant, A. Stockholm: Telia.
- Lynne, A. 2000. "Nyansens makt - en studie av ungdom, identitet og klær." Lysaker: Statens institutt for forbruksforskning.
- Manceron, V. 1997. "Get connected!: Social uses of the telephone and modes of interaction in a peer group of young parisians." Pp. 171 - 182, edited by Kant, A. and Mante-Meijer, E. Stockholm: Telia.
- Mante-Meijer, E. , and al., et. 2001. "Checking it out with the people - ict markets and users in europe." Helkdelberg: EURESCOM.
- Pratto, D. J. , and Rodman, H. 1993. "Telephone communication with children as part of self-care ar-angement: A research note." *Sociological spectrum* 13:289 - 302.
- Prost, A. 1991. "Public and private spheres in france." Pp. 1 - 144 in *A history of private life: Riddles of identity in modern times (vol v)*, edited by Prost, A. and Vincent, G. Cambridge, MA: Belknap.
- Rainwater, L. 1970. *Behind ghetto walls: Black families in a federal slum*. Chicago: Aldine Publishing Co.
- Rogers, M.F. 1977. "Goffman on power." *The American sociologist* 12:88-95.
- Rubin, L. 1984. *Intimate strangers: Men and women together*. New York: Harper and Row.
- . 1985. *Just friends: The role of friendship in our lives*. New York: Harper.
- Schneider, B., and Stevenson, D. 1999. *The ambitious generation: America's teenagers, motivated but directionless*. New Haven: Yale University Press.
- Weber, M. 1958. *From max weber: Essays in sociology*. New York: Oxford University.
- . 1978. *Economy and society*. Berkeley: University of California Press.
- Weilenmann, A., and Larsson, C. 2002. "Local use and sharing of mobile telephones." Pp. 92 - 107 in *Wireless world: Social and interactional aspects of the mobile age*, edited by Brown, B., Green, N. and Harper, R. London: Springer.